

Valvontaosasto
Tullivalvonta/Tavara- ja liikennevalvonta

19.9.2024
Tulli/2024/00509

Tullin asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä laiksi tupakkaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Tullin näkemyksen mukaan hallituksen esityksessä on tuotu hyvin esille riski siitä, että verovapaa matkustajatuonti, salakuljetus sekä muu verotuksen ulkopuolelle jäävä harmaatuonti voivat lisääntyä tupakkaveron korotusten myötä. Riskiä kasvattaa lisäksi tänä vuonna toteutettu yleinen arvonlisäverokannan korotus. Tulli pitää tärkeänä, että tätä uhkakuvaa pyritään torjumaan siten, että korotukset tehdään maltillisina ja useammassa vaiheessa suuren kertakorotuksen sijaan.

Sähkösavukenesteen määritelmä

Tulli esittää, että tupakkaverolain (1470/1994) 7 §:n 3 momentissa esitettyä sähkösavukenesteen määritelmää laajennettaisiin koskemaan myös höyrystettäväksi tarkoitettua nikotiinia sisältävää nestettä, jonka nikotiinipitoisuus on yli 20 milligrammaa millilitrassa.

Tupakkaverolain mukainen sähkösavukenesteen määritelmä

Tupakkaverolaissa sähkösavukenesteellä tarkoitetaan tupakkalain (549/2016) 2 §:ssä tai Ahvenanmaan maakuntaa koskevassa vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettua nikotiininestettä ja höyrystettäväksi tarkoitettua nikotiinitonta nestettä. Tupakkalain 2 §:n 1 momentin 19 kohdan mukaan tupakkalaissa tarkoitetaan nikotiininesteellä nikotiinia sisältävää nestettä, joka on tarkoitettu höyrystettäväksi sähkösavukkeen avulla, ja jonka nikotiinipitoisuus on enintään 20 milligrammaa millilitrassa, ja jolla ei ole lääkelain (395/1987) 3 §:n 1 momentin mukaista käyttötarkoitusta. Tupakkalain 2 §:n 1 momentin 20 kohdan mukaan tupakkalaissa tarkoitetaan höyrystettäväksi tarkoitettua nikotiinittomalla nesteellä sähkösavukkeen avulla tai muulla vastaavalla tavalla höyrystettäväksi tarkoitettua muuta nestettä kuin nikotiininestettä.

Tupakkalaki

Tupakkalaissa puolestaan rajoitetaan nikotiininesteen maahantuontia. Tupakkalain 64 §:ssä rajoitetaan myös eräiden nikotiinia sisältävien nesteiden maahantuontia. Yksityishenkilö ei saa tuoda maahan sähkösavukkeen avulla höyrystettäväksi tarkoitettua nikotiinia sisältävää nestettä, jonka nikotiinipitoisuus on yli 20 milligrammaa millilitrassa tai jolla on lääkelain 3 §:n 1 momentin mukainen käyttötarkoitus. Maahantuontikielto koskee myös tällaisen nesteen hankkimista ja vastaanottamista postitse tai muulla vastaavalla tavalla Suomen ulkopuolelta. Yksityishenkilö saa kuitenkin omaa henkilökohtaista käyttöään varten tuoda mukanaan maahan enintään 10 millilitraa tällaista nestettä.

Rangaistussäännökset

Tupakkalain maahantuontikieltojen rikkomisesta rangaistaan salakuljetuksena tai lievänä salakuljetuksena (tupakkalaki 115 §, rikoslaki 46 luku 4-5 §). Lisäksi nikotiinia sisältävän nesteen, joka on tarkoitettu höyrystettäväksi sähkösavukkeen avulla ja jonka nikotiinipitoisuus on enintään 20 milligrammaa millilitrassa, salakuljetus täyttää myös veropetoksen tunnusmerkistön, jos valmistevero on lainvastaisesti vältetty (valmisteverotuslaki 109 §, rikoslaki 29 luku 1-3 §). Sen sijaan sähkösavukkeen avulla höyrystettäväksi tarkoitetusta nikotiinia sisältävästä nesteestä, jonka nikotiinipitoisuus on yli 20 milligrammaa millilitrassa, ei kanneta valmistevero ja näin ollen ko. tuotteen salakuljetusta ei käsitellä verorikoksena.

Näistä seuraa, että ns. vahvemman sähkösavukenesteen salakuljetuksesta rangaistaan lievemmin kuin miedomman sähkösavukenesteen salakuljetuksesta. Lisäksi nykytilanteessa ns. vahvojen sähkösavukenesteiden verottomuus johtaa siihen, että kaiken vahvuisia savuttomia nikotiinituotteita ja tupakkatuotteita kuten esim. nuuskaa kohdellaan eriarvoisesti. Huomionarvoista on, että verotuspäätös ja siitä seuraava verovelka on merkittävä, väärinkäytöksiä ennalta ehkäisevä tekijä.

Tulee myös huomioida, että tupakkalain ns. vahvoja nikotiininesteitä koskevat maahantuontisäännökset koskevat ainoastaan yksityishenkilöiden maahantuontia, eli Tullin tulkinnan mukaisesti matkustajatuontia. Toisin sanoen rikoslain salakuljetusta koskevat säännökset eivät tule sovellettaviksi kaupallista maahantuontia koskeviin tapauksiin. Näin ollen Tullilla ei oman tulkintansa mukaan ole tällä hetkellä edellytyksiä puuttua ns. vahvojen nikotiininesteiden kaupalliseen maahantuontiin rikosoikeudellisin perustein, jollei kyseistä tuoteryhmää saateta tupakkaveron piiriin muiden nikotiininesteiden, tupakkatuotteiden ja savuttomien nikotiinituotteiden tavoin.

Tupakkatuotteiden salakuljetukset

Tullin havaintojen perusteella tilanne salakuljetuksen suhteen on muuttunut merkittävästi muutaman viime vuoden aikana sen myötä, kun laillisesti valmistetut savukkeet saatiin koko Euroopan unionissa keväällä 2019 tupakkatuotteiden jäljitettävyyssvelvoitteiden piiriin. Tulli on paljastanut ja tutkinut viime vuosina useita laajuudeltaan merkittäviä savukkeiden salakuljetustapauksia, joiden yhteydessä takavarikoidut savukkeet ovat osoittautuneet laittomasti valmistetuiksi tuoteväärennöksiksi. Havainnot paitsi Suomesta myös Euroopasta viittaavat siihen, että tyypillisesti tuoteväärennöksinä ilmenevien tupakkatuotteiden laitton valmistus on lisääntynyt ja sen myötä niiden salakuljetus myös Suomeen on lisääntynyt merkittävästi.

Laillisesti valmistettujen savukkeiden salakuljetus vaikuttaa sen sijaan vähentyneen merkittävästi koko EU:n tasolla verrattuna aikaan ennen savukkeiden tuloa tupakkatuotteiden jäljitettävyyssvelvoitteiden piiriin.

Ehdotettujen veromuutosten myötä tapahtuva tupakkatuotteiden hinnan nousu on omiaan kasvattamaan rikollisten taloudellisia kannustimia kyseisten tuotteiden Suomeen kohdistuvaan salakuljetukseen ja laittomaan kauppaan, mikä voi ilmetä erityisesti laittomasti valmistettujen tuoteväärennösten salakuljetuksen lisääntymisenä.

Kulutuksen siirtymä

Esityksessä todetaan, että hintamuutokset voivat myös johtaa siihen, että eri tupakkatuoteryhmien välillä tapahtuu kulutuksen siirtymää. Kulutuksen siirtymää voi tapahtua myös muista syistä, sillä Tullin havaintojen mukaan vuosia kasvanut nuuskan salakuljetus on vähentynyt nikotiinipussien tultua Suomen markkinoille. Savuttomat nikotiinituotteet ovat olleet tupakkaveron alaisia vuoden 2024 alusta lähtien, mutta tupakkaverolain siirtymäsäännöksen mukaan tämän vuoden alkupuoliskolla myynnissä on

ollut pääasiassa vain tupakkaverottomia tuotteita. Näin ollen on vielä epäselvää, miten savuttomien nikotiinituotteiden tupakkaverot sekä vireillä oleva savuttomia nikotiinituotteita koskeva tupakkalain muutos vaikuttavat jatkossa esimerkiksi nuuskan tai muiden tupakkatuotteiden salakuljetukseen.

Tulli pitää tärkeänä, että seuraavien kolmen vuoden aikana toteutettavien tupakkaveron korotusten vaikutuksia verokertymään, matkustajatuontiin sekä laittomiin markkinoihin seurataan tarkasti.

Kari Marjamäki
valvontajohtaja

Tiia Sulander-Seppänen
tulliylitarkastaja